ANALYSE GEMEENTEFONDSUITKERING NAAR AANLEIDING VAN SEPTEMBERCIRCULAIRE 2026

Wij ontvangen meer geld van het rijk. De gemeentefondsuitkering stijgt licht komende jaren, ten opzichte van de meicirculaire 2026, in 2026 met € 114.000 oplopende naar €528.000 in 2027. In 2028 tot en met 2030 stijgt de uitkering rond de € 400.000 in deze jaren. Een aantal van deze extra inkomsten leiden ook tot hogere uitgaven. Deze aanpassingen worden voor 2026-2030 verwerkt in de begrotingswijzigingen van de Septembercirculaire die in november in de raad worden behandeld.

Inleiding

De gemeenten worden op basis van circulaires geïnformeerd over het verloop van de gemeentefonds uitkering. Meestal verschijnen jaarlijks drie circulaires. In mei, september en december. Mei geeft de vertaling van de Voorjaarsnota van de rijksoverheid, september van de vertaling van de Miljoenennota, december rondt het uitkeringsjaar zoveel mogelijk af. Dit is de tweede circulaire van dit jaar, na de meicirculaire.

De gemeentefondsuitkering bestaat uit drie onderdelen:

1. Algemene uitkering.
2. Integratie- en decentralisatie-uitkeringen, gesplitst in:
    a. de integratie-uitkering sociaal deelfonds;
    b. de overige integratie- en decentralisatie-uitkeringen
3. Aanvullende uitkeringen (uitkering die gemeenten specifiek krijgen, wij hebben deze niet).

Ontwikkeling van de gemeentefondsuitkering

In onderstaand overzicht is per uitkeringssoort aangegeven hoe hoog de uitkering voor onze gemeente is op basis van de meicirculaire 2026. Dit is ook de stand van de primitieve begroting 2027-2030. Daarnaast is het beeld geschetst hoe de inkomsten van het gemeentefonds zich hebben ontwikkeld in de septembercirculaire 2026.
Daarnaast is het verschil tussen de verschillende uitkeringssoorten aangegeven. Deze verschillen worden toegelicht.

(bedragen * € 1.000)

	2026	2027	2028	2029	2030
Berekend op basis van meicirculaire 2026					
Algemene Uitkering	44.714	46.744	45.486	44.895	45.700
Integratie uitkering Sociaal deelfonds	3.175	3.016	2.808	2.788	2.734
Overige integratie en decentralisatie uitkeringen	1.330	1.118	1.111	1.104	1.105
Berekend op basis van meicirculaire 2026	**49.219**	**50.878**	**49.405**	**48.788**	**49.539**
Berekend op basis van Septembercirculaire 2026					
Algemene Uitkering	44.792	47.151	45.851	45.281	46.089
Integratie uitkering Sociaal deelfonds	3.175	3.016	2.807	2.788	2.733
Overige integratie en decentralisatie uitkeringen	1.366	1.239	1.126	1.120	1.121
Berekend op basis van Septembercirculaire 2026	**49.333**	**51.406**	**49.785**	**49.188**	**49.943**
Verschil					
Algemene Uitkering	79	408	365	385	389
Integratie uitkering Sociaal deelfonds	-	-1	-1	-1	-1
Overige integratie en decentralisatie uitkeringen	36	121	16	16	16
Totaal verschil tussen de meicirculaire 2026 en septembercirculaire 2026	**114**	**528**	**380**	**400**	**404**

Algemene uitkering

De grootste afwijking tussen de meicirculaire 2026 en de septembercirculaire 2026 zit in de algemene uitkering. In onderstaand overzicht zijn de mutaties in de algemene uitkering weergegeven:

(bedragen * € 1.000)

	2026	2027	2028	2029	2030
Ontwikkeling uitkeringsfactor en basis					
Accresontwikkeling gemeentefonds	-	294	286	298	299
Voorschot BCF-plafond 2026	-25	-	-	-	-
Hoeveelheidsverschillen en ontwikkelingen uitkeringsbasis	-10	21	-15	-8	-5
Ontwikkeling uitkeringsfactor en basis	**-35**	**315**	**271**	**290**	**294**
Taakmutaties					
Wet Versterking regie volkshuisvesting: uitvoeringskosten	83	86	87	88	89
Wet Versterking regie volkshuisvesting: integrale dienstverlening	13	4	4	4	5
Uitvoeringskosten inburgering	27	-	-	-	-
Overige	-10	2	2	2	1
Taakmutaties	**113**	**92**	**93**	**94**	**95**
Totaal verschil tussen septembercirculaire 2026 en meicirculaire 2026	**79**	**408**	**365**	**385**	**389**

Ontwikkeling uitkeringsfactor en uitkeringsbasis

Accresontwikkeling

Het accres is gesplitst in een volume- en een nominaal deel. Waarbij het nominale deel ter compensatie is van loon- en prijsstijging en het volumedeel ter compensatie van bevolkingstoename en reëel accres.

In de Miljoenennota is het accres voor het jaar 2026 en verder geactualiseerd op basis van de actuele raming van de ontwikkeling van het bbp door het Centraal Planbureau (CPB) Macro Economische Verkenning (MEV) 2027. Ten opzichte van de Voorjaarsnota 2025 zijn de loon en prijsstijgingen en het volumeaccres licht opwaarts bijgesteld. Deze effecten betekenen voor onze gemeente een voordeel van € 294.000 in 2027 oplopende naar € 299.000 in 2030.

Voorschot BTW compensatie fonds (BCF)

Vanaf 2015 wordt het maximaal plafond voor het BTW Compensatie Fonds (BCF) jaarlijks vastgesteld (gerelateerd aan de ontwikkeling van het accres). Als gemeenten en provincies minder BTW claimen dan dit plafond wordt de rest van het bedrag verdeeld via de algemene uitkering. Bij overschrijding van het plafond volgt een uitname. Het plafond veranderd jaarlijks met het accrespercentage.

In het systeem is opgenomen dat jaarlijks bij de septembercirculaire een voorschot wordt verstrekt op de verwachte onderschrijding van dat kalenderjaar. In de meicirculaire volgend op het kalenderjaar volgt dan de afrekening. Het BCF-plafond bedraagt € 4,7 miljard voor gemeenten in 2026. In de septembercirculaire wordt uitgegaan van verwachte onderschrijding € 191 miljoen.

De provinciaal toezichthouder staat toe een meerjarige stelpost op te nemen als inschatting op de jaarlijkse onder- of overschrijding van het plafond. Sinds 2023 ramen we een structurele post voor de onderschrijding van het BCF plafond. Aangezien er in 2026 minder geld is uitgekeerd dan geraamd betekent dit voor onze gemeente een nadeel van - € 25.000 in 2026.

Ontwikkeling uitkeringsbasis en hoeveelheidsverschillen
Bij het begrip ontwikkeling van de uitkeringsbasis praten we over de mutaties van de landelijke aantallen inwoners, woonruimten, leerlingen, uitkeringsgerechtigden, WOZ-waarden, enzovoort. In de veronderstelling dat het te verdelen bedrag niet toeneemt als de hoeveelheid (Q) stijgt, dan zal per maatstaf het maatstafgewicht (P) evenredig moeten dalen. Dat is een ingewikkelde methode en daarom wordt gekozen voor een eenvoudiger oplossing, namelijk, de daling van de uitkeringsfactor. Dit is de voor alle gemeenten gelijke vermenigvuldigingsfactor.

Hoeveelheidsverschillen
De grootste invloed onder deze post hebben de hoeveelheidsverschillen.
De algemene uitkering wordt berekend met ongeveer 50 variabelen waar gemeenten met elkaar vergeleken worden. Door de bijstelling van deze variabelen kunnen er verschillen ontstaan.

Voor onze gemeente betekent dit een nadeel van - € 10.000 in 2026, een voordeel van € 21.000 in 2027, een nadeel van - € 15.000 in 2028 aflopende naar een nadeel van - € 5.000 in 2030.

Taakmutaties
Taakmutaties zorgen voor een toevoeging of afname van de omvang van de algemene uitkering. Hieronder worden deze apart toegelicht.

Wet versterking regie volkshuisvestiging: uitvoeringskosten
Met de inwerkingtreding van het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting ontstaan extra werkzaamheden voor de medeoverheden. In een onderzoek is vastgesteld dat deze werkzaamheden financiële gevolgen hebben voor gemeenten in de vorm van incidentele en structurele uitvoeringslasten. Ter compensatie van de in het onderzoek geïdentificeerde incidentele uitvoeringslasten is in 2025 reeds incidenteel € 48,8 miljoen aan de algemene uitkering toegevoegd. In deze circulaire worden de middelen voor de jaren 2026 en verder overgeheveld. Het gaat om een jaarlijkse bijdrage van € 56,2 miljoen. Voor Roerdalen is dit een voordeel van € 83.000 in 2026 oplopende naar € 89.000 in 2030.

Wet Versterking regie volkshuisvesting: integrale dienstverlening
Inwerkingtreding van het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting leidt tot extra werkzaamheden voor gemeenten. Daarom moeten de gemeenten hun Wmo-beleidsplan actualiseren en beschrijven hoe zij samen met aanbieders zorgen voor integrale dienstverlening op het gebied van wonen, zorg en ondersteuning. Hiervoor is in 2026 € 9,8 miljoen beschikbaar en vanaf 2027 structureel € 3 miljoen. Voor de gemeente Roerdalen betekent dit een positief effect van € 13.000 in 2026 en € 4.000 voor de jaren erna.

Uitvoeringskosten inburgering
In het bestuurlijk overleg tussen de minister voor Werk en Participatie en de VNG is afgesproken gemeenten tegemoet te komen in de uitvoeringskosten van de Wet inburgering 2021. Vanwege hoofdzakelijk hogere aantallen inburgeringsplichtigen stelt het ministerie van SZW voor 2026-2028 in totaal € 93 miljoen beschikbaar, waarvan € 31 miljoen in 2026. De middelen ondersteunen gemeenten bij de uitvoering van hun wettelijke taken. Voor Roerdalen betreft dit een voordeel van € 27.000 in 2026.

Integratie uitkering sociaal domein

Voor enkele deeltaken in sociaal domein heeft nog geen overheveling plaatsgevonden naar de algemene uitkering. Behalve de jaarlijkse bijstelling van de verdeelsleutel is in de septembercirculaire geen bijstelling te melden.

(bedragen * € 1.000)

	2026	2027	2028	2029	2030
Ontwikkeling integratie-uitkering Sociaal deelfonds					
Participatie					
- bijstelling verdeelsleutel	-	-1	-1	-1	-1
Ontwikkeling integratie-uitkering Sociaal deelfonds	**-**	**-1**	**-1**	**-1**	**-1**
Totaal verschil tussen septembercirculaire 2026 en meicirculaire 2026	**-**	**-1**	**-1**	**-1**	**-1**

Overige integratie- en decentralisatie-uitkeringen

In onderstaande tabel zijn de verschillen aangegeven van de integratie- en decentralisatieuitkeringen voor de gemeente Roerdalen:

(bedragen * € 1.000)

	2026	2027	2028	2029	2030
Ontwikkelingen overige integratie en decentralisatie uitkeringen					
Openbare bibliotheken	-	105	-	-	-
IBO problematische schulden	-	17	17	17	17
Spreidingswet	30	-	-	-	-
Overig	5	-1	-1	-1	-1
Ontwikkelingen overige integratie en decentralisatie uitkeringen	**36**	**121**	**16**	**16**	**16**
Totaal verschil tussen septembercirculaire 2026 en meicirculaire 2026	**36**	**121**	**16**	**16**	**16**

Openbare bibliotheken
Met de gewijzigde Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) krijgen gemeenten een zorgplicht voor een toegankelijk aanbod van bibliotheekvoorzieningen. Hiervoor ontvangen gemeenten in 2027 € 62 miljoen. De verdeling vindt plaats op basis van € 3,05 per inwoner, met een minimumbijdrage van € 105.000 voor kleinere gemeenten. Voor Roerdalen betekent dit een positief effect van € 105.000 in 2027.

Problematische schulden
Het kabinet stelt vanaf 2027 structureel € 19,7 miljoen beschikbaar voor vroegsignalering van schulden. Deze middelen zijn bedoeld om gemeenten beter in staat te stellen problematische

schulden vroegtijdig aan te pakken, het bereik van de doelgroep te vergroten en uitval te verminderen. Voor Roerdalen betekent dit een structureel positief effect van € 17.000 vanaf 2027.

Spreidingswet
Vanuit de Spreidingswet hebben gemeenten een nieuwe taak gekregen in het zoeken naar opvangplekken. Wij ontvangen hiervoor middelen vanuit het gemeentefonds. Voor gemeenten is er een bijdrage van in totaal € 15,3 miljoen beschikbaar. Elke gemeente ontvangt een vast bedrag van € 20.000. Het resterende bedrag wordt verdeeld op basis van de verdeling van het aantal opvangplaatsen per gemeente.
Voor Roerdalen betekent dit een positief effect van € 30.000 in 2026.

Effect op begrotingssaldo 2026 tot en met 2030

In onderstaand overzicht zijn de financiële effecten van de septembercirculaire op de begrotingssaldi voor 2026 tot en met 2030 opgenomen. Voor diverse taakmutaties ontvangt de gemeente aanvullende middelen, waar ook extra lasten tegenover staan.
Voor de openbare bibliotheek is geen sprake van een uitbreiding van de uitgaven. De via de septembercirculaire ontvangen middelen worden deels ingezet ter vervanging van de huidige dekking uit het onderwijsachterstandenbudget. Daarmee wijzigt uitsluitend de financieringsbron van een deel van de bestaande subsidie.

Deze budgettaire consequenties worden, zoals reeds in de inleiding vermeld, verwerkt in de begrotingswijzigingen naar aanleiding van de septembercirculaire 2026.

(bedragen * € 1.000)

	2026	2027	2028	2029	2030
Aanpassingen gemeentefondsuitkering					
Algemene uitkering	79	408	365	385	389
Integratie uitkering sociaal domein	-	-1	-1	-1	-1
Overige integratie en decentralisatie uitkeringen	36	121	16	16	16
Aanpassingen gemeentefondsuitkering	**114**	**528**	**380**	**400**	**404**
Aanpasingen uitgaven als gevolg van septembercirculaire					
Wet Versterking regie volkshuisvesting	-96	-90	-91	-92	-94
Openbare bibliotheken	-	-40	-	-	-
Problematische schulden	-	-17	-17	-17	-17
Aanpasingen uitgaven als gevolg van septembercirculaire	**-96**	**-147**	**-108**	**-109**	**-111**
Effect op begroot-rekeningsaldo	**18**	**381**	**272**	**291**	**293**